

W puławskiej rezydencji

Puławy schyłku XVIII wieku i pierwszego trzydziestolecia wieku XIX owiane były legendą. Uchodziły przede wszystkim za ośrodek myśli patriotycznej. W Puławach powstały zbiory pamiątek przeszłości narodowej i dzieł sztuki polskiej i obcej. W XVII wieku Puławy były własnością Stanisława Herakliusza Lubomirskiego, potem Elżbiety Sieniawskiej, w końcu drogą wiana przeszły na własność rodziny Czartoryskich. [...]

W roku 1785 podjęto rozbudowę pałacu i przystąpiono do jego powiększania. W trzy lata później rozpoczęła się budowa oranżerii, zwanej też Domkiem Greckim, a w roku 1790 podjęto prace nad pałacem Marynki. Rozwój architektoniczny rezydencji przerwało zniszczenie majątku przez wojska rosyjskie w roku 1794. [...] Puławy stały się główną rezydencją rodziny. Na ogromnym obszarze, bardzo zróżnicowanym krajobrazowo, sukcesywnie powstawało założenie pałacowo-parkowe obejmujące: pałac główny, który spełniał rolę siedziby mieszkalnej obojga księstwa i przeznaczony był również dla gości odwiedzających Puławy, pałac Marynki – wybudowany dla córki Izabelli (w niższej partii parku), wreszcie Świątynia Sybilli przeznaczona na zbiory pamiątek polskich. Domek Gotycki mieszczący zbiory sztuki obcej.

Wśród wieku artystów, którzy gościli i pracowali w Puławach, rolę pierwszoplanową odegrał architekt Chrystian Piotr Aigher. On to właśnie był twórcą wszystkich wymienionych obiektów. [...]

Dla dziejów architektury polskiej i dziejów mecenatu artystycznego największe znaczenie mają dwa szczególne obiekty założenia puławskiego: Domek Gotycki i Świątynia Sybilli. Obie te realizacje miały pełnić funkcje ściśle określone przez księżną. Były to pomieszczenia dla pierwszego w Polsce Muzeum pamiątek narodowych i kolekcji dzieł sztuki obcej. [...]

Świątynia Sybilli, stojąca na wysokiej skarpie, była wiernym wizerunkiem świątyni Tivoli pod Rzymem. Zaprojektowana na planie koła, została otoczona kolumnadą i przykryta niską kopułą. Wewnątrz posiadała duże sale. Górne pomieszczenie, przestronne, oświetlone górnym światłem zostało przeznaczone dla przedmiotów ilustrujących dzieje Polski od czasów najdawniejszych. Pamiątki narodowe były różnego charakteru i różną posiadały wartość artystyczną czy historyczną. W skład kolekcji weszły trofea, relikwie, osobiste pamiątki po wielkich ludziach, rękopisy. W zbiorach znalazły się – między innymi – pamiątki królewskie z Wawelu (chorągwie, tarcze), obrazy, pamiątki po Tadeuszu Kościuszcze, trofea spod Raławic, sporo przedmiotów i broni z czasów kampanii napoleońskiej.

Ta jasna, świetnie nadająca się do ekspozycji sala stanowiła kontrast z dolnym pomieszczeniem. Pozbawione naturalnego światła, nieodparcie przywodziło ono na myśl kryptę. W projektach księżnej Izabelli miało być Panteonem sławnych Polaków. W sumie ta pieczołowicie zgromadzona przez Izabelę Czartoryską kolekcja, przeznaczona dla muzeum w świątyni Sybilli, składała się z około trzech tysięcy przedmiotów.

Anna Michałkowska, *Podróże do dzieł sztuki*

1. Jaką opinię miały Puławy u schyłku XVIII w. i w pierwszym trzydziestoleciu XIX w.?

- A. Mówiono, że jest to najpiękniejsza posiadłość ziemska w Polsce.
- B. Uchodziły za ośrodek myśli patriotycznej.
- C. O Puławach mówiono, że straszy tam duch zmarłej księżnej.
- D. Puławy miały opinię siedliska złodziei i rozbójników.

2. W którym wieku Puławy były własnością Stanisława Herakliusza Lubomirskiego?

- A. W X w.
- B. W XX w.
- C. W XVII w.
- D. W XII w.

3. Co przerwało rozwój architektoniczny rezydencji?

- A. Bankructwo właściciela.
- B. Tragiczny pożar całej rezydencji.
- C. Miłość właściciela, który za swoją ukochaną pojechał aż do Włoch, zapominając zupełnie o pracach budowlanych na terenie rezydencji.
- D. Majątek został zniszczony przez wojska rosyjskie w 1794 r.

4. Dokończ prawidłowo zdanie: „Na ogromnym obszarze bardzo zróżnicowanym krajobrazowo znajdowały się...

- A. ...piękne sprowadzane z zagranicy drzewa i krzewy”.
- B. ...pałac główny, pałac Marynki, Świątynia Sybilli, Domek Gotycki”.
- C. ...wielkie stawy pełne różnych gatunków ryb”.
- D. ...pierwsze polskie ogrody zoologiczne, w których mieszkały zwierzęta z Afryki i Ameryki”.

5. Czym zajmuje się mecenat?

- A. Jest to obrona oskarżonych.
- B. Mecenat to inaczej muzeum pełne pamiątek narodowych.
- C. Opieką nad sztuką, literaturą, nauką.
- D. Jest to termin z chemii organicznej.

6. Jaka funkcję pełniły dwa obiekty rezydencji puławskiej – Domek Gotycki i Świątynia Sybilli?

- A. Przyjmowano tam gości z zagranicy.
- B. Mieściły się tam łaźnie dla wszystkich mieszkańców Puław.
- C. Były to pomieszczenia dla pierwszego w Polsce Muzeum pamiątek narodowych i kolekcji dzieł sztuki obcej.
- D. W budynkach tych spotykali się myśliwi przed polowaniem.

7. Do jakiej budowli bardzo podobna była Świątynia Sybilli?

- A. Do greckiej świątyni ku czci Ateny.
- B. Była wiernym wizerunkiem świątyni Tivoli pod Rzymem.
- C. Do Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie.
- D. Do świątyni Artemidy.

8. Co znajdowało się w górnym pomieszczeniu Świątyni Sybilli?

- A. Pokoje gościnne.
- B. Najpiękniejsze kwiaty z całego świata.
- C. W górnym pomieszczeniu Świątyni Sybilli znajdował się skarbiec Czartoryskich.
- D. Były tam przedmioty ilustrujące dzieje Polski od czasów najdawniejszych.

9. Ile przedmiotów liczyła kolekcja zgromadzona przez Izabellę Czartoryską?

- A. Była tak ogromna, że nikt nie był w stanie zliczyć eksponatów.
- B. Kolekcja liczyła ponad pięć tysięcy przedmiotów.
- C. Składała się z około trzech tysięcy różnych przedmiotów.
- D. Kiedy policzono je dokładnie, okazało się, że jest ich prawie dwadzieścia tysięcy.

10. Kim była Sybilla?

- A. Polką, która skoczyła do Wisły, bo nie chciała wyjść za mąż za Niemca.
- B. Piękną Rzymianką, która sprzeciwiła się woli cesarza rzymskiego i przyjęła chrześcijaństwo.
- C. Wieszczką.
- D. Sybilla pochodziła z Ameryki, przyjechała do Polski i zakochała się we właścicielu Puław.

11. Dla kogo wybudowano pałacyk Marynki?

- A. Dla przyjaciółki Stanisława Herakliusza Lubomirskiego.
- B. Dla córki Izabelli Czartoryskiej.
- C. Dla żony Czartoryskiego.
- D. Dla nowej żony króla Polski, która miała przyjechać do Puław.